

ifa

Jukka Tervo

IFA

Jukka Tervo

IFA

Zerkalo
Ei koskaan aina
Teräskitarra – musiikkiterapia nuoruusiässä
Kaksitoista sinistä kuuta
Kurt Cobainilla oli masu kipeä
Ämpärin räminä
Kevät räjähti käsiin
Heräämisiä suuren kellon sisällä
Ifa
Ketä rakastamme, kun rakastamme Elvistä
-artikkeleita nuoruusiän luovuudesta ja tuhoavuudesta
Mariaanien haudalla
Runot 1995-2017
Groovea ruumishuoneella
-psykologiaa ihmiselon reunaehdoista

©Jukka Tervo 2013
Toinen painos 2022

Kannen valokuva©Hugo Aalto, 1959
Graafinen suunnittelu Kalle Pyyhtinen/utudesign.net & Bod

jukkatervo.com

ISBN: 978-952-80-4554-0

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Pojille

saari liukuu vastavirtaan
kuin kohtu supistuu hämää
äänten näkymättömässä muistissa
kasvoillani kulkee poika
sameita pihvoja,

etsii metsään pudonneita tähtiä,
katseita junien ikkunoista
silmien veneet suolaisessa laiturissa
hän odottaa kuin eläin

korvillaan

yksi

Minulla on hartioille saakka ulottuvat valkoiset hiukset, siniset silmät ja herkkä hymy. Neljän ikäisenä hurmaan äitini leikkaamalla ikkunalaudalta kaikki hänen huolella varjelemansa pelargoniat ja muut kukat tasaiseksi päältä ja sivulta. Voi sitä kiitollisuuden määrää. Sen jälkeen vedän äidin parturiliikkeen hiustenleikkurilla päälakeeni kunnon uran, ja pakkohan ne loputkin on leikata pois.

Joku luulee, että minulla on ollut täitä, minkä takia pääni on kalju, mutta en välitä siitä. Pitkät pellavaiset enkelinhaituvat menivät sen sileän tien ilmestyäkseen jälleen 14-vuotiaana, kuin paluuna siihen feminiiniseen äidinlaaksoon, josta olin pian lähtevä epävarmana kaikesta ja niin täynnä itsevarmuutta.

—Eikö teillä ole saksia kotona? eräs isäntämies kysyy kaverini kesämökillä keskellä lyhyttukkaisten suomalaisten suvimaisemaa.

Minä, Jimi Hendrixin jälkeläinen suoraan alenevassa polvessa, vaikenen mystisesti.

—Sen äiti on parturi, kaverini toteaa nyrkkiinsä tirskuen.

Viiden vanhana lähden retkelle suurille kallioille tien toiselle puolelle. Pieneen vihreään kangasreppuun pakataan tummaa, suolaisella voilla voideltua ruisleipää ja pullollinen kirpeää puolukkamehua. Seikkailua seurataan kotitalon toisen kerroksen keittiön ikkunasta tarkkaavaisesti. Matka koulun portille ja kapean öljysorapinnoitteisen tien yli metsään onnistuu vaivatta, vaikka kestää pienillä askelilla tovin. Oikeal-

la, horsmien ja pajupensaiden takana, on punatiilinen ikkunaton muuntajarakennus, jonka ovesta lukee keltaisella alustalla mustin kirjaimin Hengenvaara. Minua ei pelota, sillä en osaa lukea. Vaikka on kirkas loppukevään päivä, jaloissa louskuvat liian suuret kumisaappaat. Pidinkö niitä erämatkailun vaarojen takia vai siksi, etten osannut sitoa kengännauhoja. Kumppareihin voi hypätä nopeasti ilman apua. Vilkaistu taakse kotiin päin, pienen metsäkankaan ylitys polkua pitkin, ja sitten alkaa matkan vaarallisin vaihe, suunnattoman vuoren valloitus.

Kiipeän ketterästi monta metriä korkean harmaan viileäkylkisen kallion päälle luonnon muovaamia tasanteita ja rappusia, kuten niin useasti aikaisemmin veljen tai siskon kanssa. Mutta nyt teen sen yksin. Posket punassa ja hengästyneenä istahdan kallion laelle kuin parvekkeelle, silmäilen alas laaksoon ja ihailen itseäni tästä uryöstä. Rauhallisesti avaan reppuni ja kaivan esiin äidin voitelemat leivät rutisevasta voipaperikääröstä ja puolukanpunaisen mehupullon. Eväiden jälkeen pitkästyn. Valloitettu vuori muuttuu mielenkiinnottomaksi elottomaksi kylmäksi kiveksi ja tuulen humina mäntyjen ja kuusten latvoissa kuulostaa unettavalta ja uhkaavalta. Aikovatko metsän henget noitua minut uneen? Erämaa vaaroineen pelottaa ja kiehtoo, vaikka oksien lomasta näkee suoraan keittiön ikkunoihin.

Vasta nyt kuulen linnut, niiden kirkunan ja laulun. Valtava määrä ääniä läheltä ja kaukaa täyttää metsän, vaikka ne ovat olleet aina läsnä ja kuitenkin kuulumattomissa. Naava heilahtelee mustien kuusien oksistossa kuin peikkojen tupsupäiset hännät, lehtien sykyttävä läpätys lepän vihreässä lehvästössä on kaikkialla. Ensimmäiset pääskyset kirskahtelevat pitkin ja poikin kotitalon räystäiden ja puiden väliä, varisten raakku-na puusta puuhun kuulostaa talonmiehen ja akan riitelyltä. Kanervakan-kaan keskellä pajukon ja koivujen ryteikössä varjot liikkuvat ja oksat heilahtelevat. Joka paikassa lentelee pieniä vihreitä, ruskeita, kellertäviä ja harmaita olentoja kuin keijukaisia, jossain kirskuu lintu kiviä taskusaan, västäräkit touhottavat pyrstöt keikkuen sinkoillen levottomina

sinne tänne, ja räkättirastas rähisee horsmikossa ja lentää rytisee nokki-
maan jotain tummien kuusien juurakoissa.

Ja lopulta kuninkaallisten mäntyjen sakeavihreiden latvatupsujen
ja kullanuskeiden runkojen välistä kuuluu käheiden trumpettien huuto.
Kaukaa yli suoaukean lumettoman, mutta kylmänkostean lakeuden len-
tää neljä joutsenta. Yksi edellä, kaksi rinnakkain taaempana ja kolmas
takana kuin ilmalaivan peräsimessä. Ja kuinka ne huutavat mitään pel-
käämättä, ketään kumartamatta; me tulimme, kesä voi alkaa! Uneliai-
suuteni on tipotiessään, kellahdan oikean kyljen kautta polvilleni, kir-
maisien pystyyn ja juoksen valloittamani ylämaantasankoa joutsenten
kulkua seuraten, kunnes ne katoavat metsän taakse kauas pohjoiseen.
Kumisaappaat lennähtävät kylmien mustikanvarpujen sekaan, mutta en
malta pysähtyä. Jalkani väistelevät vaivatta risuja, kivenkoloja, puiden
pintajuuria ja juuri puhjenneita koivujen vehreitä rosorunkoisia oksia,
jotka läpsyvät käsiin ja kasvoihin.

Hengästyneenä ja läpeensä onnellisena istahdan viileälle samma-
leelle kanervien ja mustikanvarpujen päälle. Maa on pinnalta vielä kuiva
ja pölisevä, mutta mättäiden ja kivien välissä on jo sulaneen roudan
kosteutta. Kellahdan selälleni, levitän käteni ja annan kevättauulen soittaa
oksissa ja pensaissa; pilvien purret seilaavat korkealla kohti kesää, kohti
veden liplatusta veneen kyljissä, laitureiden loiskuvaa kelluntaa, kohti
ajatonta auringon poltetta, nuotioiden rätinää ja rantasaunan kiukaan
kuumaa hehkua, kohti kohisevia kesäsateita. Nukahdan.

Herään neljäkymmentä vuotta myöhemmin autiossa sairaalahuo-
neessa kirjoittamaan tätä muistoa, jonka ikkunan takana kohti uutta ke-
sää suuntaavien joutsenten äänet nostavat mieleeni. Tuolta retkeltä ja
lukuisilta muilta samanlaisilta palasin kotiin onnellisena. Kaikki halusi-
vat kuulla kokemuksista kaukaisilta matkoiltani. Kerroin tohkeissani
pienellä iloisella äänellä, kuinka valtava vuori olikaan ollut, kuinka
käärmeet ja peikot vainosivat minua kallionkolojen mustista uumenista,
kuinka koiran kokoiset lepakot yrittivät nokkia silmät päästäni ja kuinka
urheasti puolustauduin noitien salamapalloja ja myrkkyyä vastaan. Eräs

mörk yritti suistaa minut alas korkealta jyrkänteeltä, mutta neljä ihmeolentoa pelasti minut. Karhut ja sudet vanhoivat minulle ikuista ystävyttä, ja heille olen aina oleva kiitollinen, sanoin täytenä totena, ja täytenä totena sanani myös otettiin.

Mikä tuo paikkakunta on? Tuntuuko se tutulta?

Se on minun kotini, ilman muuta, mutta en saa selvää missä se on. Kun näen tuon kaiken, päässäni alkaa soida myös Sibelius.

Sibelius.

Joo. Kuuntelen öisin vain klassista.

Vaikka, jos olen oikein ymmärtänyt, olet rockmuusikko?

No en minä nyt ihan rockmuusikko ole, enemmänkin bluesia ja folkrokkia, aikuisten musiikkia, vaikka kyllähän me räimiäkin osataan muutaman biisin verran. En jaksakaan nyt mitään musiikkia, missä on sanoja ja liikaa ääniä. Sibelius on hyvä. Ainakin nyt.

Mikä tahansa Sibeliuksen teos koskettaa minussa tuota kohtaa; tuulen ja puiden sinfoniaa, äidinrakkauden vankkumatonta läsnäoloa ja surumielistä, jonkin menetetyn kaipuuta. Sille ei ole sanoja, eikä koskaan tule olemaan.

Miksi et kuuntele muita kanavia? Pelkäätkö kuulla jonkun oman laulusi sieltä?

Enemmän pelkään, ettei niitä ole olemassakaan, lauluja eikä minua. Pelkään, että olen tullut hulluksi. Ai niin, mikä sinun nimesi on?

Harri... Harri Salama.

Ettet ole Hannu?

Harri vaan. Mikäs sinun?

En pidä Ylioppilastalolla soittamisesta, helvetillinen kaiku, ja yleisössä on aivan liikaa vanhoja juoppoja ja ikihippejä, entisiä ja nykyisiä siipeilijöitä, joiden tarinat eivät kiinnosta tippaakaan. PR-mimmi juoksee ihan kuumana salin ja ravintolan väliä piikkareiden kannat kopsuen. Aika hyvät perät, vaikka en ole niitä lähemmin tutkinutkaan. Molemmissa korvissa roikkuu puoli kiloa hopeaa ja messinkiä, avaralla kaulalla saman verran. Raskaasti meikatut naiset haluavat näyttää nuoremmilta tai vanhemmilta. Tämä on pikkulikka, joka näyttää korkokengissä, verkkosukissaan ja rimpsuisessa hameessaan huoran ja hippitytön risteytykseltä. Ensimmäistä levyä myytiin enintään sata kappaletta, toista jotain satatuhatta.

—Tämä myy sataviiskytuhatta, missi kimittää kaikille vastaantulijoille ja voi olla oikeassa.

Ohi mennessään hän sivelee huulirasvaa huuliinsa suu auki ja katsoo silmiini. Tämä kaunotar särkee vielä monen sydämensä ja varmasti omansa.

Vaikka olen tehnyt keikkaa yli kaksikymmentä vuotta, aina jännittää. Haluan olla rauhassa hotellilla, korkeintaan velipojan kanssa käydään kappalelista läpi ja jammataan muutamat akustiset biisit niin että huone heläjää. Käydään saunassa ylhäällä, sitten painun päiväunille. Velimies lähtee tekemään saundsekit ja vie biisilistan bändille, vaikka

aika tuttuhan se on, veivattu treeneissä ja studiolla tuhat kertaa. Uudet biisit tuovat väriä hommaan.

Tänään on jotenkin huono ja rauhaton olo. En saa unta. Lähden kauppatorille kahville ja sitten merenrantaan kävelyllä. Vanhalla tuttu portsari kumartaa syvään, että artisti tulee peremmälle. Ravintolan puolella käy kuuma sorina. Sali alkaa täyttyä innokkaimmista diggareista, tuttuja naamoja siellä täällä.

Takahuoneessa Sihvonen laittaa kieliä bassoon ja kittaa kaljaa.

—Eikö tuota ois voinu tehdä jo eilen.

—Juomista vai?

—Ei ku kielten vaihtoa. Pysyykö se vireessä?

—Pysyy, ja jos ei pysy, niin tässä on tämmöset nippelit. Kun näistä vääntää, niin sen voi korjata, jos osaa ja korva pelaa, Sihvonen vittuilee rööki suupielessä savun kiemurrellessa silmiin.

—Jos oisit yhtään huonompi basisti, niin saisit potkut ja turpaan.

Sihvonen nauraa ja pyörittää punaista pitkätukkaista päätänsä. Hihatonta paita paljastaa jäntevät käsivarret, nyrkkeilyä on harrastettu, ja terävä suora nenä kertoo, että useammin on voitettu kuin hävitty. Ja lopetettu oikeaan aikaan.

—Niin ja vähän pienempi. Nää on vanhat kielet, kunhan puhdistin kaulaa, älä hätäile. Mieshän on ihan hermona. Sulla se vireongelma on. Sun Gibsonis on seikkytluvulta, mutta pitääkö kieltenkin olla?

—Kateusko siellä puhuu? Se on Firebird V kolmella humbuckerin mikillä, toimii aina ja näyttää hyvältä. Vuosimalli on muuten 64. Eikä maksanu paljon, vaan helevetin paljon.

Tämän kaiken Sihvonen tietää. Hieno mies, mutta on se kumma, kun ei voi koskaan soittaa kahta kertaa samalla lailla, kuten treeneissä on sovittu. Aina pitää heittää uutta koukkua, ja saa olla sydän solmussa, että mihin ollaan milloinkin menossa. Huttu seuraa Sihvosen koukeroita kyllä aika hyvin, ja yleensä biisit pysyvät kasassa. Ovat soittaneet yhdessä ikänsä jo ennen meidän bändiä. Mies on liian hyvä tähän orkkaan, kyllästyy, jos ei keksi uutta soittamista koko ajan.

—Keep it simple, sanoin mutta Sihvonen vastasi, ettei tämä jääkiekkoa ole vaan taidetta ja nauroi päälle.

Kalju ylipainoinen Huttu hakkaa rumpukepeillä polviaan ihan omissa maailmoissaan. Kainalat ovat hiestä märkinä jo ennen keikkaa. Risat koriskengät nakuttavat tiheästi lattiaa kuin konekivääri välillä harveten mustalle letkeälle groovelle. Lämmittelee. Se tietää sitä, että kohta on lämmin kaikilla. Huttu havahtuu katseeseeni, nostaa toisen kuulokkeen korvaltaan ja oikaisee selkänsä.

—Mitä jätkä tölläät?

—Lihavat on lepposii?

—Äitis oli kun sinut sai. Joko mennään?

—Kohta mennään.

Huttu läpsäyttää kuulokkeen taas korvilleen ja jatkaa paukutusta. Jaakko istuu nurkassa ikuisessa farkkutakissaan ja lukee Guitar Playeria. Taitaa suunnitella taas uuden kepin ostoa, vaikka entisiä on jotain kahdeksan.

Menee sitten hermopaskalle. Velipoika oli yhdeksän, kun ostin hänelle syntymäpäivälahjaksi kitaran, sellaisen pienen nailonkielisen. Itse olin 18. Kielsin porukoita tuputtamasta, että soittaa pitää, kun kerta soitinkin on. Siinä se roikkui tasan yhdeksän kuukautta ilman, että poika koski siihen. Kävin kotona silloin tällöin, ja jouluna Jaakko sitten kysyi, miten sitä soitetaan. Opetin pojalle jonkun joululaulun melodian, taisi olla Joululaulu on taas. Jaakko nappasi syötin kuin allaslohi taikinanpalan ja soitti sen vartissa. Samana iltana oli nuorisotalolla pikkujoulut, mentiin ja soitettiin se yhdessä pois kuleksimasta. Se oli meno.

Tuossa velimies nyt vääntelee käsiään, pitkä hujoppi kuuskakkonen kulunut Stratocaster kaulassa. Meni minusta ohi muutamassa vuodessa, seurasi muusikontouhujani, oli ensin bändin maskottina ja sitten roudaamassa.

—On se vähän iloton toi sun velipoikas, Sihvonen totesi, kun Jaakko tuli bändiin yli kymmenen vuotta sitten.

—Voipi olla bluesmiehiä, sanoin.

IFA on nostalginen, hauska ja koskettava kertomus kitaroista, koripallosta, rock'n'rollista, poissaolosta, kaivoksesta, koulusta, sodista, muistamisesta ja unohtamisesta, värievistä kesäilloista, kaukopartiomiehistä, pakkasesta, Aku Ankasta, Olavi Virran kitaristista, Dannysta ja Johnnysta, Hurriganesista ja Deep Purplesta.

IFA on ennen kaikkea kertomus kadonneista isistä ja eksyneistä pojista, autoista, ihanista naisista ja janosta, joka ei lopu juomalla. Kirja kairaa tarkalla syvyyspsykologisella otteella näytteitä neljän sukupolven ajalta ja vie lukijansa matkalle Kainuuseen, Pohjois-Karjalaan ja Venäjälle sekä Ouluun. Kaikki mitä oli, on aina.

IFA on yllätyksellinen, populaarikulttuurin värittämä historiallinen romaani – ja samalla koskettava tutkielma ihmisyydestä, ainaisesta rakkauden nälästä ja sen menettämisen pelosta.

Jukka Tervon IFA noukkii kaikki nuoruuden kipeydet niin ahkerasti, että romaani toimii puhdistavana kokemuksena. Mennyt ei palaa, mutta se on voimallisesti läsnä meissä ja niin pitääkin olla. Menneet traumat ja kaihon karavaani kättelevät toisiaan.

– OLAVI JAMA / KALEVA

BoD

9 789528 045540